CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
ELEANOR SHARPSTON
prezentate la 17 iulie 2008 [1]

1. În cadrul acestor proceduri, Comisia susține, în temeiul articolului 226 CE, că Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit, în două ocazii, obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatele (1), (2) și (4) din Directiva 2000/35 [2] (denumită în continuare „directiva"). În primul rând, Comisia susține că o dispoziție din dreptul național care transpune directiva permite extinderea termenului de plată privind anumite produse de la 60 la 90 de zile fără a impune în mod automat o rată mai mare a dobânzii pentru întârzierea plății, deși articolul 3 alineatul (2) din directivă prevede aplicarea acesteia în asemenea circumstanțe. În al doilea rând, Regatul Spaniei a amânat intrarea în vigoare completă a termenului de 60 de zile la 1 iulie 2006, în timp ce directiva, care impune transpunerea până la 8 august 2002 nu prevede nicio aplicare parțială sau progresivă a dispozițiilor sale.

Legislația aplicabilă

Directiva

2. Directiva urmărește combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale în special în ceea ce privește întreprinderile mici și mijlocii [3].

3. Conform considerentului (8), directiva „ia în considerare problema termenelor contractuale de plată lungi, în special existența unor anumite categorii de contracte în care se justifică combinarea unui termen mai lung de plată cu o limitare a libertății contractuale sau cu o rată mai ridicată a dobânzii".

1 — Limba originală: engleza.

2 — Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (JO L 200, p. 35, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 226)

3 — Considerentul (7) al directivei.

4. Considerentul (19) al directivei ar trebui să interzică abuzul la libertatea contractuală în dezavantajul creditorilor și prezintă diferiți factori care ar putea constitui un astfel de abuz.

5. Articolul 2 alineatul (2) din directivă definește „întârzierea efectuării plăților" drept „depășirea termenului contractual sau legal de plată".

6. Articolul 3 este intitulat „Dobânzi în cazul întârzierii efectuării plăților". Conform acestuia:

„(1) Statele membre garantează că:

(a) dobânda prevăzută la litera (d) devine exigibilă din ziua următoare datei sau încheierii termenului de plată fixat în contract;

(b) dacă data sau termenul de plată nu este fixat în contract, dobânda devine exigibilă în mod automat, fără a fi necesară o notificare:

(i) după 30 de zile de la data primirii de către debitor a facturii sau a unei cereri echivalente de plată sau

(ii) dacă data primirii facturii sau a unei cereri echivalente de plată nu este certă, după 30 de zile de la data primirii bunurilor sau serviciilor sau

(iii) dacă debitorul primește factura sau o cerere echivalentă de plată înainte de primirea bunurilor sau serviciilor, după 30 de zile de la primirea bunurilor sau serviciilor sau

(iv) dacă procedura de recepție sau verificare, prin care se stabilește conformitatea bunurilor sau serviciilor cu contractul, este prevăzută prin lege sau contract și dacă debitorul primește factura sau o cerere echivalentă de plată înainte de sau în ziua în care are loc această recepție sau verificare, după 30 de zile de la această ultimă dată;

[…]

(d) nivelul dobânzii pentru întârzierea efectuării plăților «dobânda legală»), pe care debitorul este obligat să o plătească, este suma dintre rata dobânzii aplicate de Banca Centrală Europeană celei mai recente operațiuni importante de refinanțare [4] realizate înainte de prima zi calendaristică a semestrului anual în cauză «rata de referință») și cel puțin șapte puncte procentuale («marja»), dacă contractul nu prevede altfel. […]

[…]

(2) Pentru anumite categorii de contracte care urmează a fi definite de legislația internă, statele membre pot fixa perioada după care dobânda devine exigibilă la maximum 60 de zile, cu condiția să împiedice părțile contractante să depășească această perioadă sau să fixeze o rată obligatorie a dobânzii care depășește substanțial dobânda legală.

4 — Astfel cum este definită la articolul 2 alineatul (4) din directivă.

(3) Statele membre garantează că un acord asupra datei plății sau a consecințelor întârzierii în efectuarea plăților care nu respectă dispozițiile alineatului (1) literele (b)-(d) și ale alineatului (2) fie nu este aplicabil, fie generează dreptul de a cere despăgubiri, dacă […] este extrem de inechitabil pentru creditor. […] Dacă se constată că un astfel de acord este extrem de inechitabil, se aplică dispozițiile legale, cu excepția cazurilor în care instanțele naționale stabilesc clauze diferite care sunt echitabile.

(4) Statele membre garantează că, în interesul creditorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a stopa aplicarea unor clauze extrem de inechitabile în înțelesul alineatului (3).

[…]”

7. Articolul 6 alineatul (1) impune ca statele membre să pună în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare aducerii la îndeplinire a prezentei directive până la 8 august 2002. Articolul 6 alineatul (2) permite statelor membre să mențină sau să adopte dispoziții legale mai favorabile creditorului decât cele necesare pentru respectarea prezentei directive.

Legislația spaniolă

8. Directiva a fost transpusă în Spania prin Legea nr. 3/2004 din 29 decembrie 2004 [5] privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale [6].

9. Articolul 4 alineatul (1) din Legea nr. 3/2004 prevede că termenul de plată trebuie convenit între părți „cu respectarea cadrului juridic în vigoare" sau, în lipsa unui asemenea acord, trebuie stabilit în baza articolului 4 alineatul (2). Această dispoziție instituie un termen de 30 de zile în aceleași condiții precum articolul 3 alineatul (1) litera (b) punctele (i)-(iv) din directivă.

10. Articolul 7 alineatul (1) din Legea nr. 3/2004 prevede că dobânzile de întârziere datorate în cazul întârzierii efectuării plăților trebuie convenite între părți sau, în lipsa unei astfel de acord, trebuie stabilite la rata legală prevăzută la articolul 7 alineatul (2) care, la rândul său, transpune în esență specificațiile privind rata legală la care se referă articolul 3 alineatul (1) litera (d) din directivă.

11. Conform articolului 9 alineatul (1) din Legea nr. 3/2004, acordurile încheiate între părți cu privire la data plății sau la consecințele întârzierii efectuării plății care nu sunt conforme cu termenul implicit prevăzut la articolul 4 alineatul (2) ori cu rata dobânzii legale definite la articolul 7 alineatul (2) sunt nule în cazul în care constituie un abuz manifest față de creditor.

12. Legea nr. 3/2004 conține, în afara articolelor numerotate, și alte dispoziții. Prima „dispoziție adițională" din Legea nr. 3/2004 prevede că plățile pentru furnizorii la care se referă Legea nr. 7/1996 din 15 ianuarie 1996 privind comerțul cu amănuntul [7] sunt reglementate, în principal, de articolul 17 din această lege și, în subsidiar, de Legea nr. 3/2004.

13. Prima parte a celei de a doua „dispoziții finale" din Legea nr. 3/2004 modifică în continuare articolul 17 din Legea nr. 7/1996 [8]. În măsura în care prezintă relevanță în speță, articolul menționat prevede în prezent:

„1. În lipsa unei convenții exprese, comercianții efectuează plata prețului mărfurilor pe

5 — Comisia a formulat o acțiune în temeiul articolului 226 CE împotriva Regatului Spaniei pentru întârzierea sa în transpunerea directivei (cauza C-384/03). Aceasta a renunțat la acțiune după ce Regatul Spaniei a adoptat Legea nr. 3/2004. Prin Ordonanța din 28 aprilie 2005 (JO C 182, p. 33), Curtea a retras de pe rol cauza C-384/03.

6 — BOE nr. 314 din 30 decembrie 2004.

7 — BOE nr. 15 din 17 ianuarie 1996, p. 1243.

8 — Conform considerentelor Legii nr. 3/2004, dispozițiile privind condițiile abuzive ar impune o modificare a articolului 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996, în scopul de a adapta plățile pentru furnizori dispozițiilor legii posterioare.

care le cumpără în termen de 30 de zile de la data livrării.

[…]

3. Amânarea plății prețului produselor alimentare proaspete și perisabile nu poate în niciun caz să depășească 30 de zile. Amânarea plății prețului pentru celelalte produse alimentare și de larg consum nu poate să depășească termenul de 60 de zile, cu excepția cazului în care există o convenție expresă care prevede acordarea către furnizor a unor compensații economice echivalente celei mai lungi amânări. Termenul de plată nu poate în niciun caz să depășească 90 de zile.

[…]

5. În orice caz, dobânzile de întârziere sunt datorate de drept din ziua următoare datei indicate pentru plată sau, în lipsa unei convenții, de la data la care plata trebuia efectuată potrivit dispozițiilor alineatului 1. În acest caz, rata aplicabilă pentru stabilirea cuantumului dobânzilor este cel stabilit la articolul 7 din [Legea nr. 3/2004], cu excepția situației în care părțile au convenit asupra unei rate diferite, care nu poate în niciun caz să fie inferioară ratei legale majorate cu 50 %."

14. A doua parte a celei de a doua „dispoziții finale" din Legea nr. 3/2004 conține dispoziții tranzitorii potrivit cărora termenul maxim de 60 de zile la care se referă articolul 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996, cu modificările ulterioare, intră în vigoare la 1 iulie 2006. Între timp, „amânările plății prețului produselor alimentare care nu sunt proaspete și nici perisabile și ale produselor de larg consum nu vor depăși termenul de 90 de zile de la data livrării mărfurilor".

Procedura

15. Comisia a primit o plângere prin care se invocă faptul că directiva nu ar fi fost în mod corect transpusă în dreptul spaniol. La 13 iulie 2005, aceasta a trimis o scrisoare de punere în întârziere Regatului Spaniei, prin care avertiza că Legea nr. 3/2004 încălca anumite dispoziții ale articolului 3 din directivă, în special prin faptul că permitea extinderea termenului de plată privind anumite produse alimentare și produse de consum până la 90 de zile prin nelimitarea termenului de 60 de zile până 1 iulie 2006.

16. În lipsa unui răspuns la această scrisoare, Comisia a formulat un aviz motivat la 19 decembrie 2005.

17. După ce a examinat răspunsul Regatului Spaniei de la 7 februarie 2006 la avizul motivat, Comisia a formulat prezenta acțiune la 15 septembrie 2006.

18. Aceasta solicită Curții:

— constatarea faptului că, întrucât a autorizat, prin Legea nr. 3/2004 din 29 decembrie privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale un termen de 90 de zile pentru plata anumitor produse alimentare și de larg consum și a amânat intrarea în vigoare a anumitor dispoziții până la 1 iulie 2006, Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatele (1), (2) și (4) din directivă;

— obligarea Regatului Spaniei la plata cheltuielilor de judecată.

19. În cererea introductivă se reproșează în special că termenul de 90 de zile încalcă articolul 3 alineatele (1) și (2) din directivă, în timp ce prelungirea ar fi contrară articolului 3 alineatele (1), (2) și (4).

20. Comisia s solicitat o audiere, care a avut loc la 13 februarie 2008.

Încalcă termenul de 90 de zile articolul 3 alineatele (1) și (2) din directivă?

21. Comisia invocă o încălcare a articolului 3 alineatele (1) și (2) din directivă. Cu toate acestea, în opinia noastră, numai încălcarea ultimei dispoziții a fost motivată.

22. Comisia consideră că Regatul Spaniei a utilizat opțiunea prevăzută la articolul 3 alineatul (2) din directivă și a definit o anumită categorie de contracte – pentru produsele alimentare care nu sunt nici proaspete, nici perisabile și pentru produsele de larg consum – care trebuie reglementate prin această dispoziție. Cu toate acestea, legislația spaniolă nu îndeplinește cerințele articolului 3 alineatul (2).

23. Din motivul invocat de Comisie se poate deduce că aceasta consideră că Regatul Spaniei a ales a doua opțiune avută în vedere de articolul 3 alineatul (2) din directivă, permițând prelungirea termenului de plată de la 60 la 90 de zile (în măsura în care prima opțiune interzice orice extindere a termenului de plată de la 60 la 90 de zile). Cu toate acestea, articolul 17 din Legea nr. 7/1996, cu modificările ulterioare, nu stabilește „o rată obligatorie a dobânzii care depășește substanțial dobânda legală", după cum impune a doua opțiune. În schimb, debitorul este obligat să acorde „compensații economice" creditorului pentru termenul de plată suplimentar. Potrivit Comisiei, această formulare este imprecisă și protejează într-o mică măsură creditorul. Astfel, articolul 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 3/2004, încalcă articolul 3 alineatul (2) din directivă.

24. Regatul Spaniei pretinde că articolul 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996 nu urmărește să transpună articolul 3 alineatul (2) din directivă. Cu toate acestea, scopul său este de a ajuta la atingerea obiectivelor directivei. Conform considerentelor (18) și (19) ale directivei, libertatea contractuală se respectă în principiu, cu condiția limitărilor legate de prevenirea abuzurilor față de creditor. Articolul 17 alineatul (3) limitează libertatea contractuală impunând termene maxime de plată, în scopul de a împiedica perpetuarea utilizării termenelor de plată mai lungi și neloiale, care predomină în sectorul comerțului cu amănuntul. Astfel, acesta pune capăt clauzelor vădit abuzive, conform articolului 3 alineatul (4) din directivă. În plus, articolul 6 alineatul (2) permite în mod formal statelor membre să adopte dispoziții mai favorabile creditorilor decât cele necesare pentru a se conforma directivei.

Directiva

25. Interpretăm dispozițiile relevante din directivă în felul următor.

26. Sub incidența sistemului de punere în aplicare a articolului 3 alineatele (1) și (2) din directivă, trebuie să fie întotdeauna posibil să se determine data limită a plății, după care debitorul este obligat să plătească dobânzi creditorului.

27. În principiu, părțile trebuie să fie libere să stabilească data sau termenul de plată în cadrul contractelor lor [articolul 3 alineatul (1) litera (a) din directivă].

28. Statele membre trebuie să prevadă un termen legal implicit de 30 de zile care se aplică părților care nu și-au exercitat această libertate [articolul 3 alineatul (1) litera (b)].

29. Articolul 3 alineatul (2) din directivă permite în subsidiar statelor membre să extindă acest termen implicit până la

maximum 60 de zile pentru anumite categorii de contracte, dacă acestea împiedică de asemenea părțile contractuale să depășească acest termen sau să stabilească o rată a dobânzii disuasivă obligatorie pentru plățile efectuate după expirarea acestui termen. Aceste două condiții privesc domenii noi care, în mod obișnuit, sunt stabilite de comun acord de către părți. Cu toate acestea, este clar că termenul de 60 de zile nu este, *în sine*, o limită la libertatea contractuală, ci o alternativă la termenul implicit la care se referă articolul 3 alineatul (1) litera (b) din directivă.

30. Această extindere a termenului implicit până la 60 de zile este mai puțin favorabilă creditorilor decât termenul de bază de 30 de zile care s-ar aplica în lipsa primului. *Quid pro quo* pentru faptul de a putea alege un termen de plată de „maximum 60 de zile” este că statul membru trebuie, *fie* să lipsească părțile de libertatea de a stabili un termen de plată mai mare de 60 de zile, *fie* să se asigure că (indiferent ce ar fi stabilit părțile) „o rată obligatorie a dobânzii care depășește substanțial dobânda legală” se aplică pentru orice perioadă care a fost convenită astfel prin contract ce depășește data limită stabilită prin contract. Cele două condiții sunt mai favorabile creditorilor.

Legislația spaniolă

31. Din termenii dispozițiilor rezultă în mod clar că termenul de 30 de zile la care se referă atât articolul 4 din Legea nr. 3/2004 [9], cât și articolul 17 alineatul (1) din Legea nr. 7/1996, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 3/2004 [10], se aplică în lipsa unui acord între părți. Cu alte cuvinte, aceste termene sunt aplicabile implicit. Acestea sunt pe deplin conforme cu articolul 3 alinatul (1) din directivă.

32. La articolul 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996, cu modificările ulterioare, termenul de plată privind produsele alimentare proaspete și perisabile „nu poate în niciun caz să depășească 30 de zile”. Termenul de plată a altor produse alimentare și produse de larg consum „nu poate în niciun caz să depășească 90 de zile”. Cele două termene de 30 și de 90 de zile nu acceptă, prin urmare, nicio excepție. În schimb, în legătură cu termenul de 60 de zile care se aplică de asemenea în ceea ce privește alte produse alimentare și produse de larg consum se acceptă o excepție, și anume termenul de plată „nu poate să depășească termenul de 60 de zile, cu excepția cazului în care există o convenție expresă care prevede acordarea către furnizor a unor compensații economice […]”.

33. Pentru ca acțiunea Comisiei să poată fi admisă, aceasta trebuie să demonstreze că termenele de 60 și de 90 de zile la care se referă articolul 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996,

9 — A se vedea punctul 9 din prezentele concluzii.
10 — A se vedea punctul 13 din prezentele concluzii.

cu modificările ulterioare, pe care le contestă sunt prelungiri ale termenului de 30 de zile aplicabil implicit prevăzut la articolul 17 alineatul (1), precum termenul de 60 de zile la care se referă articolul 3 alineatul (2) din directivă este o prelungire facultativă a termenului de 30 de zile aplicabil implicit la care se referă articolul 3 alineatul (1) litera (b).

34. Dacă termenele de 60 și de 90 de zile prevăzute la articolul 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996, cu modificările ulterioare, nu reprezintă prelungiri ale termenului de 30 de zile aplicabil implicit, ci simple limitări ale libertății contractuale ale părților, acestea sunt, astfel cum susține Regatul Spaniei, mai favorabile creditorului decât dispozițiile necesare pentru a se conforma directivei. Prin urmare, acestea ar fi autorizate în acest sens de articolul 6 alineatul (2), indiferent de celelalte condiții care le-ar fi atașate și indiferent de data intrării în vigoare.

35. O lectură strictă a articolului 17 alineatele (1) și (3) din Legea nr. 7/1996 arată că această ultimă interpretare este mai plauzibilă. În lipsa unui acord expres, articolul 17 alineatul (1) impune implicit un termen de 30 de zile [aplicând astfel articolul 3 alineatul (1) literele (a) și (b) din directivă], în timp ce articolul 17 alineatul (3) prevede că termenul de plată nu poate în niciun caz să depășească 30, 60 sau 90 de zile, în funcție de categoria de produse avute în vedere (cu posibilitatea extinderii termenului de 60 de zile la 90 de zile printr-un acord de compensație al creditorului). Interpretarea firească este că aceste trei termene sunt limitări ale libertății părților privind stabilirea unei date sau a unui termen prin contract.

36. Comisia nu a prezentat niciun argument convingător în fața Curții în favoarea unei interpretări contrare a legislației spaniole, și anume că termenele de 60 și de 90 de zile ar fi o prelungire a termenului de 30 de zile aplicabil implicit în lipsa unui acord expres între părți. Aceasta nu a făcut nici dovada că instanțele spaniole ar interpreta astfel legislația.

37. În aceste împrejurări, nu suntem pregătiți să concluzionăm că Comisia a reușit să dovedească faptul că dispozițiile legislative spaniole încalcă articolul 3 alineatul (2) din directivă.

Încălcarea articolului 3 alineatul (1) din directivă

38. În cererea introductivă, Comisia a susținut de asemenea că prelungirea termenului până la 90 de zile la care se referă

articolul 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996, cu modificările ulterioare, încalcă articolul 3 alineatul (1), însă nu precizează în ce mod. Din analiza pe care am prezentat-o va rezulta în mod clar că Comisia nu a dovedit că articolul 17 alineatul (1) din Legea nr. 7/1996, cu modificările ulterioare, *se aplică tuturor contractelor fără excepție*. În consecință, nu există o încălcare a articolului 3 alineatul (1) din directivă.

A încălcat Regatul Spaniei articolul 3 alineatele (1), (2) și (4) din directivă în raport cu intrarea în vigoare a anumitor dispoziții la 1 iulie 2006?

39. Comisia repetă că articolul 17 alineatul (3) din Legea nr. 7/1996, cu modificările ulterioare, urmărește să transpună articolul 3 alineatul (2) din directivă. Totuși, acesta prelungește intrarea în vigoare a termenului de 60 de zile până la 1 iulie 2006. Directiva nu autorizează o aplicare parțială sau progresivă a dispozițiilor sale. Amânarea intrării în vigoare a termenului încalcă, prin urmare, articolul 3 alineatele (1), (2) și (4) din directivă.

40. Din concluziile noastre privind primul motiv al Comisiei reiese că al doilea motiv ar trebui, în opinia noastră, să fie de asemenea respins. Întrucât termenul de 60 de zile nu reprezintă transpunerea unei dispoziții a directivei, Regatul Spaniei nu era obligat prin dreptul comunitar să îi asigure intrarea în vigoare la sfârșitul perioadei de transpunere a directivei, nefiind obligat nici să îl instituie.

41. În consecință, considerăm că Regatul Spaniei nu a încălcat articolul 3 alineatele (1), (2) și (4) prin amânarea intrării în vigoare a anumitor dispoziții până la 1 iulie 2006.

Cheltuielile de judecată

42. Conform articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. În opinia noastră, cererea trebuie respinsă, iar Regatul Spaniei a solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

Concluzie

43. În consecință, propunem Curții:

— să respingă acțiunea;

— să oblige Comisia Comunităților Europene la plata cheltuielilor de judecată.